

2. İKİ YOL

"Biz sana tekrarlananlardan yedi âyeti ve yüce Kur'ân'ı verdik" (XV/87)

Allâh'ın, Zâtı'nı kendisine tanıtarak ve Illiyyîn ile Esfel-i Sâfiliyn'in de zâtî realitesini (*şe'niyet*'ini) öğreterek Rahmeti ile lûtuflandırdığı kimse, eğer buna rağmen Gayb Âlemi'nin, Mutlak Hayâl'in, ve vehmî şekiller olmak hasebiyle hisler aracılığıyla algılamamanın dışında kalan, (O'nun tecellîleri, O'nun sıfatları, O'nun "objektif varlıkları bulunmayan" ilişkileri olmak hasebiyle) objektif [*yâni herkes tarafından idrâk edilen*] bir vücûda sâhib olmayan ve Hakk'ın Vücûdu'ndan başka bir realiteye [*de*] sâhip bulunmayan saf ilişkilerin ru'yetini arzu etmeğe koyulursa bu kimse [*ancak*] hatâ içindedir ve mânevî edebe [*de*] aykırı hareket ediyor demektir.

İşte fakîr de Allâh'ın, seyr-i sülûk yoluyla değil fakat cezbe yoluyla Zâtı'nı ve Âlem'in zâtî hakîkatını tanıtarak lûtuflandırmış olduğu kimselerdenim. Sâlike keşf olunan: önce hislerle algıladığımız [*bu maddî*] Âlem ve sonra da Hayâl Âlemi'dir. Sonra [*sâlik*] mânevî olarak bu aşağılık âlemin semâsına, sonra ikinci semâya, daha sonra üçüncü semâya ve böylece Kürsî'ye kadar yükselir. Allâh ona Zâtı'nı izhâr edip de onun son [*cehâlet*] perdesini yırtıncaya kadar, bütün bu güzergâh boyunca sâlik mânen "perdeli [*mahcûb*] varlıklar" zümresine aittir. Daha sonra aynı yolla geri döner ve eşyâyı [*artık*] ilk güzergâhında görmüş olduğundan farklı bir şekilde görür. İşte ancak o zamandır ki bunları hakk-el-yakîn olarak idrâk etmiş olur.

Bu yol, en yüce ve en kâmil [*yol*] olsa bile, sâlik için iyicesine uzun olup onu büyük tehlikelere [*de*] muhâtab kılar. Bu mükâşefelerin hepsi de, aslında, birer imtihândır. Sâlik bunlar tarafından yolunun kesilmesine müsaade edecek midir, etmeyecek midir? Bâzıları daha ilk mükâşefede ya da ikincisinde ya da bu minvâl üzere bu imtihânların sonuncusunda duraklarlar. Ama eğer sâlik, ilâhî lûtfun, başarıya ulaşmasını takdîr etmiş olduğu kimselerden ise, arayışında kararlı ve kararlılığında ısrarlı ise, ayrıca hedefinden başka her şeyi göz ardı ediyorsa zafere ve selâmete erişir. Aksi takdirde, bu dünyâyı da ötekini de kaybederek, duraklamış olduğu mertebeden def edilip ilk hareket noktasına rücû' eder. İşte bu sebebledir ki *El Hikemü-l Atâiyye*'nin yazarı: *Mahlûkâtın eşkâli, Hakikat münâdîleri ona "Aradığın önündedir! Bizler ise yalnızca aldatmacadan başka bir şey değiliz. Sen kendini küfür ile suçlu kılma!" demek üzere sâlike ihtarda bulunmadan ona takdîm olunmazlar* demiştir. Bir başka ârif kişi de gene aynı konuda:

Mânevî makâmâtın parıltılarını yaydıklarını gördüğün her sefer
Tıpkı bizim onlardan uzaklaştığımız gibi sen de uzaklaş!

demiştir.

Bu gibi zevât, nihâyet, gâyeleri olan ilme eriştiklerinde seyirlerinin sonunda bu mükâşefeler artık onlardan uzaklaştırılır.

Cezbe yoluna gelince bu daha kısa ve daha güvenlidir. Gerçekten de hakîm bir kimse için güvenliğe eşit olan başka bir şey var mıdır? İşte Allâh: "...*Yakında anlayacaksınız, doğru düzgün yol ashâbı kimmiş ve hidâyette olan kimmiş*" (XX/135) âyetinde bu iki yola îmâ etmektedir. Bunun mânâsı şudur: "[1]) Dosdoğru, orta, sapsaması olmayan yolu yâni Allâh'ın ve onun Nebîsi'nin yolunu izleyerek Allâh'ın ilmine vâsıl olmuş olanların kimler oldukları ile, [2]) "hidâyete erenler" in yâni merhale merhale ya da buna benzer bir tarzda seyr-i sülûku tamamlamadan fakat Allâh' cezbesi ve onun Rahmeti'nin desteğiyle Allâh'ın ilmine nâil olmuş olanların kimler olduğu sizlere açıklanacaktır". Bu hâldeki bir kimseye *murâd* yâni "irâdesi elinden alınmış" denir ve bu takdirde de her şey onun lehine olarak ezelden düzenlenmiştir. Bu kimse bütün şekilleri ve bütün merhaleleri aşar. Fakat bu söz konusu âyet bu iki kategoriden hiçbirine ait olmayıp da seyr-i sülûk aracılığı ya da cezbe aracılığı olmaksızın Allâh'ı bilmiş olanlardan bahsetmemektedir.

Günlerden bir gün aklıma: "Allâh bana yalnızca Mutlak Hayâl âleminin keşfini lûtfetseydi ne olurdu?" diye bir düşünce takıldı. Bu düşünce iki gün aklımdan çıkmadı ve bende bir kabz hâli ihdâs etti. Zikir ederken Allâh beni benden halâs edip: "*Sizin nefislerinizden size bir resûl geldi*" (IX/128) âyetiyle Kelime'sini kalbime ilkâ etti de anladım ki Allâh başıma gelenden dolayı bana merhamet etmektedir.

Bu kabz hâlinde iken, namazlarımdan birinde O'na şu talebde bulundum: "Ey Allâh'ım! Bana da Ehl-i Kurbiyyet'in tahakkuk ettirdiklerini tahakkuk ettirmeyi nasîb et! Ve bana Ehl-i Cezbe'nin yolu aracılığıyla hidâyet et! O zaman derûnumda: "*Ben bunu zâten yaptım*" diye bir ses işittim. O zaman şuursuzluğumdan uyandım ve bildim ki ya taleb ettiğimi elde etmek zamanı henüz daha gelmemişti, ya da İlâhî Hikmet [*Ezel'de*] benim onu elde edemeyeceğime hükmetmişti ve ben de bunu talep etmekle hatâ içindeydim. Hâlim, tıpkı, bir kıralın sarayına çağırıp da kendisine arkadaşlık ve sohbet etmek üzere yanına oturmaya dâvet ettiği bir kimsenin buna rağmen kıralın kapıcılarını, ahırlarındaki ayak hizmeti yapan çocukları ve hizmetkârlarını görmek ya da çarşıda eğlenmek istemesine benziyordu. Bunun üzerine Allâh'a yönelip beni O'nun bilgisi ve kulluk konularında olduğu gibi beni hangi maksatla yaratmış olduğu husûsunda da kemâle erdirmesini niyâz ettim.

Buna benzer bir düşünce de, Allâh takdîs etsin, Medine'de bulunduğum bir sırada vâkı' olduydu. Tam zikir için hazırlanıyordum ki Allâh beni benden aldı ve Kelime'sini kalbime ilkâ etti: "*Biz sana tekrarlananlardan yedi âyeti ve yüce Kur'ân'ı verdik. Onlardan bir takımına verdiğimizize gözünü dikme!*" (XV/87-88). Kendime geldiğimde "Bu bana yeter ! Bu bana yeter!" dedim. Bunun üzerine bu endişem zihnimden tamâmen kaybolup gitti ve bunu ancak uzun bir zaman sonra hatırladım.

18. Mevkıf